

DERINIMO PAŽYMA

DĖL APLINKOS APSAUGOS RĖMIMO PROGRAMOS ĮSTATYMO NR. VIII-2025 PAKEITIMO ĮSTATYMO, SAVIVALDYBIŲ APLINKOS APSAUGOS RĖMIMO SPECIALIOSIOS PROGRAMOS ĮSTATYMO NR. IX-1607 PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS IR SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Institucijos pavadinimas, rašto data ir numeris	Pastabos ir pasiūlymai	Argumentai
Teisingumo ministerijos 2018 m. balandžio 30 d. raštas Nr. (1.6.)2T-293	1. Matome poreikį pildyti MATĮ projektą, tobulinant (keičiant) taip pat ir galiojančias MATĮ 6 str. 5 ir 6 d. nuostatas, pagal kurias „mokesčio už aplinkos teršimą iš mobilių taršos šaltinių tarifai, atsižvelgiant į taršos šaltinio technines savybes, yra koreguojami (mažinami ar didinami) taikant Vyriausybės arba jos įgaliotų institucijų nustatytus koeficientus“ ir „apmokestinamųjų teršalų sąrašą, išskyrus 1 priedėlyje nurodytus teršalus, ir jų grupes nustato ir tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliotos institucijos. Šios nuostatos neigiamai vertintos Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijos, pagal kurią tokie esminiai mokesčio elementai kaip mokesčio objektas, mokesčių santykių subjektai, jų teisės ir pareigos, mokesčio dydžiai (tarifai), mokėjimo terminai, išimties ir lengvatos, baudos ir delspinigiai turi būti nustatomi įstatymu (ž. r., pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2015 m. rugsėjo 22 d. nutarimą Nr. KT24-N14/2015), kontekste.	Neatsižvelgta. Pažymime, kad, vykdant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. balandžio 19 d. pasitarimo protokolo Nr. 15 12 klausimo 5 punkte nurodytą pavedimą, teikiami derinimui įstatymų pakeitimų projektai susiję tik su specialųjų programų pakeitimais, todėl šiuo etapu į pastabą nebus atsižvelgta. Atkreipiame dėmesį, kad šiuo metu pagal institucijų pastabas yra tikslinamas kitas MATĮ pakeitimo projektas (TAIS Nr. 18693), kuriame yra įvertinta pateikta pastaba ir atitinkamai pakoreguotas projektas.

<p>2. MATĮ projekte dėstomame MATĮ 10 str. 1 d. 1 p. siūloma nustatyti, kad mokesčiai už aplinkos teršimą iš stacionarių ir mobilių taršos šaltinių paskirstomas 30 procentų jo sumokant į valstybės biudžetą. Taip pat šiame punkte siūloma įvertinti nuostatą, kad „lėšos už aplinkos teršimą iš stacionarių taršos šaltinių naudojamos pagal tikslinę paskirtį Aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatyme nustatytiems tikslams įgyvendinti.“ Ši formulė iš esmės nustato, kad konkreti į valstybės biudžetą sumokėta pinigų suma (už aplinkos teršimą iš stacionarių taršos šaltinių) turi būti panaudojama būtent AARPĮ nustatytiems tikslams įgyvendinti. Manytina, kad tokia nuostata galimai varžytų Lietuvos Respublikos Vyriausybės konstitucinės pareigos parengti biudžeto projektą ir Lietuvos Respublikos Seimo pareigos suformuoti biudžetą „atsižvelgiant į esamą socialinę ir ekonominę padėtį, į visuomenės ir valstybės poreikius bei galimybes, į turimus arba galimus gauti finansinius išteklius bei valstybės išsipareigojimus, kitus svarbius veiksnius“ įgyvendinimo galimybes (Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d. nutarimas). Pastaba taikytina ir MATĮ projekte dėstomos MATĮ 10 str. 2 d. atžvilgiu bei MVGIĮ projekte dėstomos MVGIĮ 11 str. 2 d. atžvilgiu.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>2002 m. sausio 14 d. Konstitucinio Teismo nutarimas, kuriuo remiantis teikiama ši pastaba, numato ir tam tikras išimtis, leidžiančias tikslinį lėšų panaudojimą priemonėms, kurių įgyvendinimo laikotarpis ilgesnis nei vieneri metai.</p> <p>Konstitucinis Teismas (toliau – KT) ištyręs dviejų įstatymų, t. y. LR mokslo ir švietimo ilgalaikio finansavimo įstatymo ir LR sveikatos sistemos įstatymo nuostatas, kuriose įtvirtintas konkretus šioms sritims numatytas skirti išlaidų dydis procentais nuo bendro vidaus produkto, konstatavo, kad tiriamuose įstatymuose numatytas išlaidų dydis susijęs su valstybės nuolatinių funkcijų vykdymu ir dėl to prieštarauja Konstitucijos 131 str. 2 d. Tai susiję su Vyriausybės konstitucine teise ir pareiga valstybės biudžeto projektą rengti atsižvelgus į socialinę ir ekonominę padėtį, į visuomenės bei valstybės poreikius bei galimybes, turimus bei galimus gauti valstybės išteklius ir valstybės išsipareigojimus ir kt. veiksnius.</p> <p>Pažymėtina, kad mokesčio už aplinkos teršimą paskirtis ne fiskalinė, o aplinkosauginė, kuria siekiama pakeisti teršėjų elgseną taip, kad būtų kuo mažiau teršiama, diegiant naujausias technologijas ir tausojant išteklius, mažinant taršaus iškastinio kuro naudojimą, pakeičiant jį atsinaujinančiais energijos ištekliais, pakavimui naudoti pakartotinio panaudojimo ar lengvai perdirbamą pakuotę, taip mažinant sąvartyne šalinamų atliekų kiekį ir palaipsniui pereiti prie žiedinės ekonomikos. Todėl tikslas yra ne įplaukų gavimas, o aplinkosauginiai tikslai, kurių siekiama pasitelkiant ekonominius instrumentus – mokesčius. Mokestis turi būti tokio dydžio, kad patys teršėjai būtų suinteresuoti imtis priemonių taršai mažinti, jų įgyvendinimą finansuojant savo pačių lėšomis, o ne per valstybės biudžetą. Tik tais atvejais, kai mokesčio tarifai nepakankamai veiksmingi ir teršėjams labiau apsimoka mokėti valstybei mokesť, o ne diegti aplinkos taršą mažinančias priemones, valstybė pati turi imtis veiksmų, užtikrinančių reikiamą finansavimą nustatytiems tikslams aplinkosaugos srityje įgyvendinti. Todėl mokesčių lėšų nukreipimas į konkrečią aplinkos apsaugos reguliavimo sritį – atliekų tvarkymą, oro, vandens ir dirvožemio apsaugą – negali būti siejamas su Lietuvos Respublikos Seimo</p>
---	---

		<p>pareigos suformuoti biudžetą ribojimu. Pavyzdžiui, įgyvendinant „teršėjas moka“ principą, mokestis už aplinkos teršimą apmokestinamųjų gaminių ir pakuotės atliekomis nėra taikomas visuotinai, o nukreiptas į tuos teršėjus, kurie nedalyvauja atliekų tvarkymo veikloje. Jų sumokėti mokesčiai už aplinkos teršimą yra panaudojami gamintojų, neįvykdančių išpareigojimų atliekų tvarkymo srityje, įvykdymui ir atliekų sutvarkymui. Atsisakius šiame įstatyme įtvirtintos paskirties – ekonominėmis priemonėmis skatinti mažinti aplinkos teršimą, vykdyti atliekų prevenciją ir tvarkymą, kaupiti lėšas aplinkosauginių priemonių įgyvendinimui, reikėtų ieškoti kitų būdų ES reikalavimams ir tarptautiniams išpareigojimams, kurie perkelti į Nacionalinę aplinkos apsaugos strategiją, įvykdyti.</p> <p>Atkreiptinas dėmesys, kad ES ir EBPO šalys narės, įskaitant kaimynines šalis, praktikoje plačiai taiko ekonominius instrumentus, t. y. mokesčius ir baudas, o sukaupias lėšas naudoja pagal tikslinę paskirtį aplinkosauginėms priemonėms, kurios prisideda prie aplinkosaugos tikslų įgyvendinimo. Todėl Lietuvai labai svarbu, kad šis finansavimo šaltinis išliktų ir lėšos būtų nukreiptos ES direktyvose, tarptautiniuose susitarimuose ir sutartyse nustatytiems tikslams įvykdyti.</p> <p>Mokesčio už aplinkos teršimą įstatyme nustatytų mokesčių paskirtis tikslinė, todėl ir gautos lėšos turi būti naudojamos ne einamosioms institucijos funkcijoms vykdyti, o projektų, kurių paskirtis aplinkosauginių tikslų įgyvendinimui finansuoti.</p> <p>Atsižvelgus į KT išvadas, patikslinti teikiamų Įstatymų projektai, numatant, kad aplinkosauginių mokesčių įplaukų dalis, kuri dabar dėl nepakankamo finansavimo naudojama institucijos einamosioms funkcijoms finansuoti, būtų įskaitoma į valstybės biudžetą.</p>
--	--	---

<p>Žemės ūkio ministerijos 2018 m. rugpjūčio 28 d. raštas Nr. 2D-2864 (24.19 E)</p>	<p>Norėjume atkreipti dėmesį, kad pagal Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymo 22 straipsnio 2 dalį saugomų rūšių žuvų veisimo, neršto ir migracijos sąlygų gerinimo darbus organizuoja Žemės ūkio ministerija arba jos įgaliota institucija, taip pat pagal Žuvininkystės įstatymo 23 straipsnio 3 dalį Žuvivaisos valstybiniuose vandens telkiniuose programą įgyvendina Žemės ūkio ministerijos įgaliota institucija, todėl tikslinga žuvų išteklių atkūrimo ir gausinimo priemones įgyvendinti iš vienos ministerijos - Žemės ūkio ministerijos – asignavimų.</p> <p>Keičiamo įstatymo 4 straipsnyje taip pat yra nurodytos priemonės, įskaitant ir nuolatinės Aplinkos ministerijos funkcijas (pavyzdžiui, žuvų išteklių tyrimai), kurioms naudojamos Programos lėšos, todėl abejotina, ar Įstatymo projektas atitinka minėtą Konstitucinio Teismo išaiškinimą, ar keičiamame įstatyme palikus nuostatas dėl Programos šaltinių ir gautų lėšų panaudojimo, analogiškai kaip tai buvo iki 2017 m. gruodžio 5 d. galiojusio Žuvininkystės įstatymo 31 straipsnyje, nebus ribojami Seimo ir Vyriausybės įgaliojimai planuoti ir tvirtinti valstybės biudžetą</p>	<p>Neatsižvelgta. Atkreipiamė dėmesį, kad LR žuvininkystės įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodyta, kad Aplinkos ministerija formuoja vidaus vandenų žuvų išteklių naudojimo ir kontrolės (prižiūros) politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja (prižiūri) jos įgyvendinimą, žuvininkystės tyrimus vidaus vandenyse. Žuvininkystės įstatyme pateikta sąvoka „žuvų išteklių atkūrimas ir išsaugojimas“ yra platesnė nei žuvivaisa ar žuvitakių statyba: „Žuvų išteklių išsaugojimas ir atkūrimas – teisinės, materialios ir finansinės priemonės, padedančios išlaikyti stabilias natūraliai atsikuriančias arba atkurti nykstančias žuvų populiacijas.“ Viena iš esminių žuvų išteklių išsaugojimo ir atkūrimo priemonių yra žvejybos reglamentavimas, kurio tikslas – užtikrinti žuvų išteklių natūralaus atsikūrimo galimybes, palaikyti optimalų vandens telkinių produktyvumą ir vengti neigiamų vandens ekosistemų pakitimų. Žuvininkystės įstatymo 6 straipsnyje aplinkos ministrai nustatyti griežtesni reikalavimai dėl žvejybos reglamentavimo priemonių nustatymo ir žuvų išteklių tyrimų nei žemės ūkio ministrai: „Žvejybos vidaus vandenyse reglamentavimo priemonės nustato aplinkos ministras. Žvejybos vidaus vandenyse limitus, verslinės žvejybos vidaus vandenyse draudimą ar ribojimą tam tikru laiku (arba tam tikrose vietose) arba tam tikrų rūšių žuvų žvejybos uždraudimą aplinkos ministras nustato tik remdamasis šio straipsnio 6 dalyje nustatyta tvarka atliekamų žuvų išteklių tyrimų duomenimis.“</p> <p>Pažymėtina, kad Įstatymų projektuose numatyta, kad Aplinkos apsaugos remimo programos lėšos bus naudojamos ne einamosioms institucijos funkcijoms vykdyti, o aplinkosauginių tikslų, šiuo atveju žuvų išteklių atkūrimui ir saugojimui, žuvų išteklių tyrimams valstybinės reikšmės telkiniuose įgyvendinimui finansuoti. Atsižvelgus į minėtas KT išvadas, patikslinti teikiamų Įstatymų projektai, numatant, kad aplinkosauginių mokesčių ir baudų įplaukų dalis, kuri dabar dėl nepakankamo finansavimo naudojama institucijos einamosioms funkcijoms, tokioms kaip aplinkos kontrolė, monitoringas ir kt. finansuoti, būtų įskaitoma į valstybės biudžetą.</p>
--	---	--

Aplinkos ministras
Kęstutis Navickas
2018-03-12

Tęsėsi personalo departamentu
direktore
Agne Jakstienė
2018-07-11